

تحلیل حس زمان در فضاهای همگانی ۲۴ ساعته با تاکید بر نقش سرزندگی شهری (نمونه موردی: خیابان امام رضا)

نیکتا بهمن بی جاری^{۱*}، یاسمن حسین نژاد^۲

۱- کارشناس ارشد طراحی شهری و دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، ایران، nikibh4@gmail.com

۲- کارشناس ارشد طراحی شهری و دانشگاه آزاد اسلامی مشهد، ایران، yassi.hn@gmail.com

⋮

چکیده

هر با افزایش روزافزون مشغله‌های کاری جوامع بالأخص ایران، زمان تفریح و اوقات فراغت و فعالیت‌های متفرقه به زمان‌های بعد از کار و یا ساعات شب موکول شده است. بی‌توجهی به موضوع زمان در طراحی فضاهای شهری ۲۴ ساعته و همچنین کیفیت پایین سرزندگی در فضاهای شهری موجود، تبیین کیفیت حس زمان و سرزندگی در فضای شهری فعال در شب را ملزم می‌شود. خیابان امام رضا (ع) به دلیل نوع کاربری‌ها و فعالیت‌های ۲۴ ساعته از طراحی متناسب با عملکرد و سرزندگی کافی برخوردار نمی‌باشد که در این پژوهش به‌عنوان نمونه موردی، بررسی شده است. در این نوشتار ابتدا مفاهیم اولیه و تحلیل آن‌ها در پژوهش موردی صورت گرفته است و به‌منظور دستیابی به راهبردها و استنتاجات کاربردی طراحی در زمینه ایجاد فضاهای شهری فعال در شبانه‌روز دو عامل حس زمان و سرزندگی در فضای شهری ۲۴ ساعته مورد بررسی قرار گرفته است. در نتیجه روش تحقیق در این پژوهش، مدل تحلیلی بوده که با استفاده از پرسشنامه و آزمون‌های تحلیلی SPSS عوامل تأثیرگذار مذکور بررسی شده است. نتایج عمده این پژوهش سیاست‌های طراحی در دو بعد کلان و خرد است که اشاره دارد به همکاری مسئولین و مشارکت مردم، زمینه‌سازی در راستای ایجاد فعالیت‌های شبانه و صدور مجوزهای مربوطه، بهره‌گیری از سرمایه‌گذاری خصوصی با رعایت راهبردهای طراحی فضای شهری سرزنده و ایمن و فعال با کاربری‌های متنوع و همه‌شمول.

واژه‌های کلیدی: کیفیت حس زمان، سرزندگی، فضای شهری ۲۴ ساعته، خیابان امام رضا (ع)

۱- مقدمه

توسعه‌ی پیوسته‌ی شهرها در قرن‌های اخیر و به دنبال آن شکل‌گیری رفتارهای اجتماعی سازمان‌یافته متناسب با "زمان کار و فعالیت" به تدریج تمام رفتارهای اجتماعی، اوقات فراغت و... را تحت تأثیر قرار داده است.

توجه به اینکه زمان شب به‌عنوان ساعات بعد از کار و اوقات فراغت است، فضاهای شهری در این زمان‌ها، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. موضوع حائز اهمیت در این میان پرداختن به مبحث کیفیت حس زمان بوده که متأسفانه کمتر به این موضوع در متون طراحی شهری توجه شده است.

متیو کرمونا جز معدود اندیشمندان است که به این موضوع تحت عناوین مدیریت زمانی فضا و یا بعد زمان پرداخته است. به گفته‌ی وی حس زمان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های طراحی شهری می‌باشد و جایگاه منحصر به فردی در نظام توسعه‌ی شهری دارد که متأسفانه در طرح‌های شهری به این امر کمتر توجه شده است. امروزه به دنبال اهمیت پیدا کردن ساعات شبانه،